

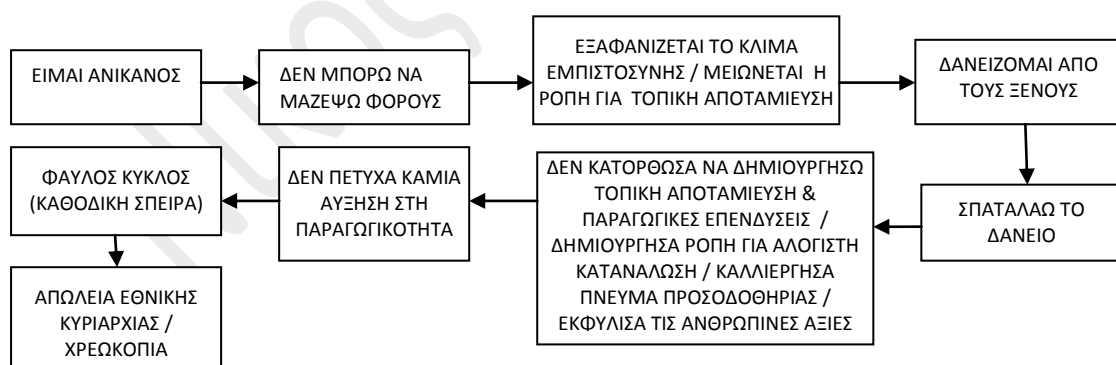
ΠΕΡΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΟΠΗΣ

4-6-11

Από νέος, έχω μελετήσει πολλά γύρω από την επιστήμη της Οικονομικής και του Management. Ο λόγος ήταν, ότι σαν Πολιτικός Μηχανικός, αισθανόμουν ένα κενό γνώσεων όταν ξεκίνησα τη καριέρα μου στην οικογενειακή επιχείρηση και ήθελα να το καλύψω με το καλύτερο δυνατό τρόπο. Το ξεκίνημα αυτό μου έγινε «κακή συνήθεια», με αποτέλεσμα να καταλήξω, τώρα που μεγάλωσα, να έχω σαν το καλύτερο χόμπι μου το διάβασμα. Όταν η Ελλάδα ξεκίνησε να σέρνεται στην οικονομική κρίση (ή μάλλον κατάρρευση), μου δημιουργήθηκε η εύλογη απορία του «γιατί» (όπως άλλωστε σε όλους τους σκεπτόμενους συμπατριώτες μου). Από τη φύση μου, δεν είμαι οπαδός της αβασάνιστης απάντησης σε τέτοια σοβαρά προβλήματα. Θέλω οι απαντήσεις να ακούγονται τα αυτιά μου επιστημονικά και ιστορικά τεκμηριωμένες. Βεβαίως, όλοι ακούμε σήμερα για το φταίξιμο των Γερμανών, λοιπών Βορειοευρωπαίων, Αμερικανών, κακών πολιτικών, τη κατάρα της παγκοσμιοποίησης κλπ, αλλά είναι έτσι; Φταίνει μόνο οι ξένοι καπιταλιστές και οι «πουλημένοι» πολιτικοί; Και ναι και όχι. Θα προσπαθήσω να καταγράψω μερικές σκέψεις, που απορρέουν από την επιστράτευση των βασικών μου γνώσεων και εμπειριών. Δεν θέλω να πείσω κανένα, ούτε μου ταιριάζει ο ρόλος του «καθοδηγητή». Απλά θέλω να τα γράψω.

Κάθε Οργανισμός, είτε είναι απλός άνθρωπος, οικογένεια, επιχείρηση ή κράτος, κάνει (οικονομική) προκοπή με 6 τρόπους : (1) Μείωση κόστους, (2) ανάπτυξη προϊόντος, (3) καλές εργασιακές σχέσεις, (4) έλεγχο ποιότητας, (5) καλή διαχείριση κεφαλαίου κίνησης (ρευστότητας) και (6) εύστοχες κεφαλαιουχικές επενδύσεις. Η βασική αρχή του καπιταλισμού είναι η μετακίνηση κεφαλαίων από τους αποταμιευτές προς τους επενδυτές. Αν ο συνολικός όγκος της **τοπικής αποταμίευσης** είναι ανεπαρκής, ώστε να καλύψει τις απαραίτητες επενδύσεις για τη τοπική ανάπτυξη, τότε αναζητείται κεφάλαιο από ξένες πηγές, ώστε να καλύψει το κενό. Το ξένο κεφάλαιο με τη σειρά του, είναι πρόθυμο να καλύψει το κενό, δεδομένου ότι προσδοκεί μεγαλύτερη απόδοση σε σχέση με εναλλακτικές, πιο ασφαλείς τοποθετήσεις. Έτσι, με λίγο «ντόπιο» και πολύ «ξένο» κεφάλαιο γίνονται (καλές ή κακές) επενδύσεις και διαφαίνεται μια ανάπτυξη (κάπου εδώ αρχίζει η απειλή απώλειας της Εθνικής κυριαρχίας). Είναι όμως αυτή η ανάπτυξη βιώσιμη; Την απάντησή του θα τη πάρει ο καθένας, αν σκεφτεί ότι η πρωταρχική μηχανή ανάπτυξης είναι η συνεχής αύξηση της παραγωγικότητας **εντός του τοπικού κλίματος των επιχειρήσεων**. Αν όμως υπάρχει τέτοιου είδους «βιώσιμη ανάπτυξη», αν το σκεφτεί κανείς δεν πολυχρηιάζονται τα ξένα λεφτά : Πρώτον, με τα πρώτα βήματα της βιώσιμης ανάπτυξης δημιουργείται κλίμα ευφορίας μεταξύ των πολιτών του κράτους και οι αποταμιευτές εμπιστεύονται να αποταμιεύσουν χρήματα στο τόπο τους και να πληρώσουν φόρους (και όχι να τα καταναλώσουν αλόγιστα ή να τα στείλουν έξω ή να προσοδοθηρήσουν «μαύρα»). Δεύτερον, είναι ιστορικά αποδεδειγμένο, ότι η αύξηση της

κατανάλωσης έχει χρονική υστέρηση σε σχέση με την αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος: Οι πολίτες, παρόλο που στην αρχή έχουν αυξημένα εισοδήματα, διστάζουν να καταναλώσουν περισσότερο και προτιμούν να αποταμιεύσουν στο τόπο τους (γιατί τον εμπιστεύονται). Αυτό ακριβώς το πλεόνασμα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για **τοπικές επενδύσεις**. Αυτή η ανοδική σπείρα ισχύει όμως όπως είπαμε μόνο όταν η ανάπτυξη είναι βιώσιμη, δηλαδή βασίζεται σε αύξηση της παραγωγικότητας (για τη παραγωγή βεβαίως εύστοχων προϊόντων). Ποιος είναι ο ρόλος του κράτους σε όλα αυτά; Το κράτος έχει καθήκον, να προσφέρει κατάλληλες υποδομές για την ως άνω ανάπτυξη και να κατευθύνει την επιχειρηματική πρωτοβουλία εκεί που πρέπει, με κατάλληλα κίνητρα και Νομοθεσίες. Τι γίνεται όμως αν το κουμάντο της χώρας είναι στα χέρια μη ικανών ανθρώπων; Οι χώρες αυτές δεν μπορούν να μαζέψουν φόρους. Έτσι, οι κυβερνήσεις στρέφονται προς τον εξωτερικό δανεισμό, ώστε να καλύψουν τη χρηματοδότηση δημόσιων δαπανών και βασικών κρατικών επενδύσεων, όπως π.χ. τα έργα υποδομής. Πως είναι όμως δυνατόν, οι κυβερνήσεις που δεν είναι σε θέση να μαζέψουν φόρους, να είναι σε θέση να διαχειριστούν και διοχετεύσουν «έξυπνα» τα δανεισμένα από τους ξένους χρήματα; Απλά δεν μπορούν (ή δεν θέλουν) και τα χρήματα τελικά σπαταλώνονται (με την ευρεία έννοια, συμπεριλαμβανομένου και του δόλου). Το πράγμα χειροτερεύει δραματικά, αν το κράτος έχει «να θρέψει» πληθώρα διορισμένων με ρουσφέτια υπαλλήλων και να διατηρεί μη αποτελεσματικούς δημόσιους οργανισμούς¹. Παράλληλα, οι τοπικοί αποταμιευτές, απογοητευμένοι από το χάλι που επικρατεί, αναζητούν να τοποθετήσουν τις οικονομίες τους στο εξωτερικό ή στρέφονται στην αλόγιστη κατανάλωση ή άλλους μηχανισμούς **προσοδοθηρίας** (βλέπε μαύρη οικονομία) και φυσικά είναι απρόθυμοι να πληρώσουν φόρους. Η πηγή «ντόπιου κεφαλαίου» στερεύει. Κάθε κλίμα ντόπιας εμπιστοσύνης εξαφανίζεται. Αρχίζει να διαφαίνεται ο εφιάλτης της απώλειας της Εθνικής κυριαρχίας και χρεωκοπίας. Η ροή των γεγονότων από πλευράς πολιτικών έχει μια μορφή κάπως έτσι :

Ο ψηλός και χρόνιος δανεισμός από το εξωτερικό, είτε των επιχειρήσεων, είτε των κυβερνήσεων, εκθέτει τις χώρες σε μεγάλους κινδύνους. Οι ζημιές από αυτούς τους κινδύνους συνήθως (καλή ώρα)

¹ Συνήθως, αυτές οι κυβερνήσεις επιβάλλουν περίπλοκες νομοθεσίες προς τις επιχειρήσεις, κάνοντας ακόμα πιο δύσκολο το έργο τους και υπονομεύοντας το επενδυτικό κλίμα.

υπερσκελίζουν τα (προσωρινά) οφέλη από θετικές οικονομικές ροές του ξένου χρήματος. Άρα, η ροή ξένου χρήματος δεν είναι η λύση της βιώσιμης ανάπτυξης. Σε ακραίες περιπτώσεις (καλή ώρα), αποτελεί «θανάσιμη παγίδα» και **μηχανισμό εκφυλισμού ανθρώπινων αξιών**.

Τι κάνουμε όμως; Είναι σε θέση η χώρα μας να έχει βιώσιμη ανάπτυξη; Γιατί όχι, λέω εγώ. Όπως στο κόσμο των επιχειρήσεων, η ευελιξία και το επιχειρηματικό ταλέντο κάνουν μικρές επιχειρήσεις να ξεχωρίζουν, έτσι και στο κόσμο των κρατών, τα μικρά κράτη, κάτω από άξιους ηγέτες, μπορούν να ευημερήσουν. Πριν όμως προχωρήσω, θα αναφέρω μερικά στοιχεία για την αύξηση της παραγωγικότητας, οπουδήποτε αυτή απαιτείται (επιχειρήσεις ή κράτη).

Η παραγωγικότητα γενικά αυξάνει με 3 τρόπους : (1) επενδύσεις κεφαλαιουχικών εξοπλισμών, (2) βελτίωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων και (3) χρήση σύγχρονης τεχνολογίας. Σύμφωνα με Bruce Greenwald / Judo Kahn¹ υπάρχει και ένας 4^{ος} παράγοντας : Οι συνεχείς μικρές βελτιώσεις από το σωστό management : Οι ταλαντούχοι managers (ή οι πολιτικοί) παρακολουθούν καθημερινά τις λειτουργίες και επιβάλουν συνεχείς μικροβελτιώσεις, οι οποίες καταλήγουν σε σημαντικές αυξήσεις παραγωγικότητας. Η αντίληψη αυτή δεν είναι καινούργια. Πριν από 60 χρόνια, κάτι ανάλογο είπε και ο Deming², που θεωρείται ο πατέρας των συστημάτων ποιότητας : Στο 90% των περιπτώσεων, το management έχει την ευθύνη των αστοχιών και όχι οι απλοί εργαζόμενοι. Αν το management (ή οι πολιτικοί) εκτρέπουν τη προσοχή τους από τη λειτουργία του οργανισμού τους και αναλώνουν το χρόνο τους για αλλότρια (π.χ. πως θα ξεφύγουν από τη θανάσιμη παγίδα της κρίσης ή πως θα καλύψουν γραφειοκρατικές απαιτήσεις ενός μη παραγωγικού δημοσίου), έχουμε ήδη μπει σε καθοδική – θανάσιμη σπείρα (καλή ώρα), τόσο σαν κράτος, όσο και σαν επιχειρήσεις.

Τι γίνεται όμως με τις φτωχές – μικρές χώρες; (καλή ώρα). Είναι σε θέση να κάνουν βιώσιμη ανάπτυξη, σε ένα αμείλικτο - παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, όπου όλη η παραγωγή έχει εκτραπεί εκεί που είναι οικονομικότερη; Είναι αλήθεια, ότι κάθε προσπάθεια παραγωγής (συμβατικών) αγαθών (ή υπηρεσιών), που ήδη έχει καθιερωθεί να παράγονται σε χώρες χαμηλού κόστους, αποτελεί μάταιο κόπο. Καλή είναι η συνταγή αύξησης της παραγωγικότητας, αλλά για να εφαρμοστεί πρέπει πρώτα να αποφασίσουμε τι θα παράξουμε. Αν κάνουμε λάθος επιλογές, απλά τη πατήσαμε. Αυτό ισχύει είτε σε επίπεδο επιχείρησης είτε κράτους. Και το κράτος εδώ έχει το πρώτο λόγο, με τη διαμόρφωση κατευθυντήριων γραμμών, μέσω κατασκευής υποδομών, νομοθεσίας και κινήτρων.

Όπως κάθε επιχείρηση, έτσι και κάθε κράτος πρέπει να κάτσει και να σκεφτεί, τι είναι αυτό που μπορεί να παράξει (αγαθό ή υπηρεσία), που να έχει κατά κάποιο τρόπο «μονοπωλιακά» πλεονεκτήματα στο παγκόσμιο (και σκληρό) στίβο. Εφόσον γίνουν οι σωστές επιλογές, τότε μπορεί να ξεκινήσει η παραγωγή τους και να εφαρμοστούν οι «μαγικές» συνταγές αύξησης της

παραγωγικότητας. Τότε και μόνο τότε θα ξεκινήσει η βιώσιμη ανάπτυξη. Δεν είμαι ο αρμόδιος να υποδείξω ποια είναι αυτά τα προϊόντα για την Ελλάδα, αλλά θα σταθώ μόνο σε δυο, όπως και σε προηγούμενο άρθρο μου. Τα προϊόντα αυτά (υπηρεσίες), κατά την άποψή μου, έχουν έντονα τοπικό χαρακτήρα και εφόσον είναι ποιοτικά, δεν έχουν να φοβηθούν τίποτα από τη παγκοσμιοποίηση. Σαν τεχνοκράτης που είμαι, προτιμώ να καταθέσω τη σκέψη μου υπό μορφή πίνακα :

ΠΡΟΙΟΝ (ΥΠΗΡΕΣΙΑ)	ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Τουρισμός	<ul style="list-style-type: none"> • Μοναδικά ιστορικά μνημεία • Χιλιάδες χιλιόμετρα ακτών • Εκατοντάδες νησιά • Άριστο κλίμα και ηλιοφάνεια • Φιλόξενος λαός • Ιδανικός τόπος για ηλικιωμένους και ανθρώπους με προβλήματα υγείας ή άγχους
Logistics (μεταφορές – αποθηκεύσεις)	<ul style="list-style-type: none"> • Στρατηγική θέση στη ΝΑ Ευρώπη • Σύνδεση Βαλκανίων με Μεσόγειο • Σε απόσταση αναπνοής από τη Βόρεια Αφρική (όπου σύντομα θα διαμορφωθούν τεράστιες Αγορές) • Πολλά λιμάνια (προς το παρόν ανεκμετάλλευτα) • Μοναδική οδική πρόσβαση στη ΝΑ Μεσόγειο, όταν ολοκληρωθούν τα έργα οδοποιίας στα Βαλκάνια

Και στις δυο αυτές «εθνικές» υπηρεσίες, ο χρόνος μετράει εις βάρος μας : Η αλόγιστη τουριστική ανάπτυξη υποβαθμίζει τα απαραίτητα κάλλη της πατρίδας μας, ενώ η αλόγιστη χωροταξική ανάπτυξη εξαφανίζει τις δυνατότητες δημιουργίας λειτουργικών δικτύων μεταφορών και πάρκων logistics. Ωστόσο, οι Τούρκοι (και όχι μόνο) καιροφυλακτούν.

Μήπως πρέπει να αφήσουμε τις κατάρες προς πάσα κατεύθυνση και να σηκώσουμε τα μανίκια; Ζητείται αρχηγός ! Θυμηθείτε όμως : Ένας κούκος δε φέρνει την άνοιξη. Όλοι πρέπει να παλέψουμε. Και για πολλά χρόνια. Γιατί, όπως έλεγε και η γιαγιά μου, «κάθε αρνί από το πόδι του κρέμεται».

ΑΝΑΦΟΡΕΣ :

1. Bruce C. Greenwald – Judd Kahn “Globalization – the irrational fear that someone in China will take your job”, Wiley 2009.
2. W. Edwards Deming “Out of the Crisis”, MIT Press 2000.